

корює природу і поконує елементарні сили під свою волю, роблячи з сліпої сили сласного свого мізку.

Віруване в спеціальне провидіне відкидає духа досліду і не годить ся з особистими звичаями людини. Чому сміє чоловік старатися зіпсувати пляни бога? Котрий з вас, роздумуючи, може додати ще одну мірку до його величі? Під впливом сего вірування чоловік розпливаючись в сяєві обману, бачить лише ліллі, але не хоче думати нічого про завтра. Чоловік, вірячи в те, що він находити ся під властикою якогось безконечного ества, котре може в кожній хвилі кинути його в найнижше пекло, або піднести його до найвисшого неба — він зовсім природно покидає всяку думку про здобуте чого небудь власними зусиллями. І так довго, як се віруване було загальне, світовий був переповнений невіжеством, забобоном і нуждою. Енергія чоловіка дармо витрачувалась на те, щоби приєднати собі поміч сеї сили, яка мала бути висшою від природи. Через цілі віки жертвовано навіть людей на вівтарях сего неможливого бога. Щоби йому угодити, матері проливали кров своїх власних дітей, мученики співали побідоносні пісні посеред полуміни; попи сполокували ся кровю; монахи-